

Fritiden som det afslappende og alvorligt sjove præstationsrum (2).

Jesper Larsen, fritids- og ungdomspædagog, MA i Ledelse og Organisationsudvikling.

Indledning.

Denne artikel er den anden artikel af en serie på to artikler. De to artikler vil tilsammen pege på fire elementer som jeg finder afgørende for udvikling af et rigere sprog om fritid samt fritids- og ungdomspædagogik.

For det første argumenterer artikler for at fritiden ikke er et særligt præstationsfrit rum, hvad det nogle gange i den seneste tid har været italesat som (se: [Lad os genetablere præstationsfrie rum for børnene - BUPL 2021](#)), men at fritiden er et både *afslappende* og *alvorligt* samt, og helt afgørende, et *sjovt* præstationsrum.

For det andet, og med baggrund i det første, vil artiklerne udfolde hvad vi kan forstå ved afslappende og alvorlig fritid samt disse to rums indbyrdes forbindelse til begrebet dannelse.

De ovenstående kan du læse mere om i den første artikel. I denne artikel er der fokus på de to nedenstående.

For det tredje udfolder og teoretiserer artiklerne over begrebet sjov og hvorfor sjov er vigtigt, for derefter at anlægge er børneperspektiv på hvad sjov er for fænomen.

For det fjerde hvad pædagoger gør i deres arbejde med sjov – ikke kun for sjov skyld, men for alvorligt sjov.

Hvorfor beskæftige sig med sjov og hvad er sjov?

Svaret kommer næsten af sig selv hvis man spørger: *”Hvordan ville et liv se ud, hvis ikke det var fyldt med sjov?”* For kan man overhovedet forestille sig en tilværelse eller en pædagogisk praksis, som er helt og aldeles blottet for sjov? Det vil formentligt være umuligt. Derfor bliver det vigtigt at søge at svare på, hvordan sjov opstår (Larsen: 2021).

Sjov er ret komplekst fænomen som er nært forbundet til andre begreber så som glæde, fornøjelse og humor, men sjov er ikke det samme som glæde, fornøjelse og humor.

Sjov er noget som opstår og kan lokaliseres ret præcist i en tidslig dimension og ofte forbundet til fællesskabende aktiviteter, der både bryder med norm og samtidig accepterer norm, men rækker ud over det sædvanlige. Sjov er sjældent noget man oplever alene. Sjov kan løsne op i ansvar og det som har været sjov i fortid og nutid skaber forventning om tilsvarende sjov i fremtiden. Hvad den enkelte synes er sjovt siger noget om den enkeltes identitet (Fincham: 2016). Og sjov er også forbundet til materialitet (Larsen 2021).

Hvor sjov er forbundet til ret præcise tidspunkter, f.eks. med leg, spil, aktiviteter og samvær, så er glæde og fornøjelse man kan få f.eks. ved at deltage i sjov.

Disse følelser kan, modsat sjov, række ud over tid og sted. Følelser der kan medvirke til at udvikle en humoristisk identitet hos mennesker, forstået som evnen til at kunne opfatte situationer og aktiviteter som værende sjov. Dermed bliver sjov også forbundet til identitet. Jeg peger på sjov som forbundet til tid, sted, aktivitet, fællesskab og materialitet, der vækker udviklende følelser, der kan sætte sig som dannelse af en identitet der er forbundet til humor eller evnen til at kunne se det sjove i et liv – dermed bliver sjov ret så alvorligt og en komponent i forhold til trivsel.

Hvordan bliver sjov til?

Sjov i fritids- og ungdomspædagogisk praksis opstår imellem pædagoger, fritids- og ungdomspædagogik, børn og unge, leg, aktiviteter, legeremedier. Især når legen handler om at eksperimentere med verden, finde på nye ting og funktioner til f.eks. en handicap-scooter, der omdannes til elmotorcykel, der køres ræs på, cykelslanger, der bliver til adventskranse, juletræer, der hænger i loftet i stedet for at stå på jorden etc.

Sjov opstår, når pædagoger samt børn og unge leger med verdens umiddelbare fremtoning. At gribe ind i verden på en legende måde, hvor normer omdefineres, ting får nye funktioner end oprindeligt tiltænkt, og ansvar løsnes fra individets og fordeles på fællesskabelsen som processer (Larsen: 2021).

Børns perspektiver på sjov.

Sjov i fritidsklubben defineres af børnene som aktiviteter, de voksne er med i. De voksne er medlegende eksperter, der ikke bare står og kigger på, de sikrer, at aktiviteterne går godt, at alle er med, og hjælper ved konflikter.

Netop det, at der sker noget, at der sættes noget inspirerende i gang, er betydningsfuldt for børnene. Samtidig er det vigtigt, at man indimellem kan være alene med sig selv og holde pause fra at skulle præstere i aktiviteterne. Sjov bliver til, når voksne er med i legen og sikrer, at legen går godt, så alle er med, og at der altid sker noget, er vigtigt.

Fritidsklub er i børnenes perspektiv ikke kun for sjov, forstået som noget spontant og tilfældigt. Børnene tillægger det stor alvor, idet det er her, man lærer at indgå i venskaber og fællesskaber, udvikler indsigt i og fortrolighed til andre. I klub er den måde, man udvikler dette, venskaber, fællesskaber og fortrolighed, samtidig med at være sjov også yderst alvorlig – det er alvorlig sjov fritid, der giver plads til afslapning.

Hvad gør pædagoger som arbejder med alvorligt sjov?

Her følger en række opmærksomheder/handleforslag som pædagoger kan afprøve når de vil etablere sjov.

- Pædagogerne kan lide at lege og er eksperter på leg.
- Pædagogerne kan inspirere og går forrest i legen som nogle voksne legemestre og de er sjældent nogle som blot kigger på børn.
- Pædagogerne afkoder børnene og de unges interesser for sjov leg og igangsætter fra dette udgangspunkt, men samtidig introducerer pædagogerne til noget nyt, anderledes og overraskende, der bryder med børn og unges umiddelbare interesse.
- Pædagogerne tilpasser forventningerne – ikke alle skal kravle lige højt op i et træ.
- Digital teknologi og skærme begrænses og bruges kun når de har et fællesskabende formål.
- Der skal sikres plads til afslappende fritid, hvor der ikke kræves nogle særlige indsatser for børn og voksne.

- Der arbejdes på ansvarlig vis med at eksperimentere med grænser og normerne for verdens umiddelbare fremtoning.

Konklusion artikel 2.

Sjov er i flg. børn, unge og forældre det vigtigste enkelte element i valget af fritidsaktivitet, derfor bør pædagoger vide noget om hvordan sjov bliver til, hvad der kendetegner sjov.

Men samtidig er vide at hvad der anses for sjov, er ikke pjat, det er i børnenes perspektiv dybt seriøst og alvorligt forbundet til trivsel og det gode liv.

Tanken kunne falde på Grundtvig der for sine børn ønskede: "et jævnt, muntert og virksomt liv på jord – for det vil ej med kongers bytte" (Grundtvig, 1839).